

## De stemming van 26 augustus 2012

Ondanks het feit dat de afgelopen week de campagne echt is begonnen zien we toch wederom relatief weinig verschuivingen. Het meest opvallend is de PvdA die van 16 naar 18 zetels gaat. Bij de overige partijen zien we dat SP en SGP 1 zetel dalen en Groen Links 1 zetel stijgt. Het verschil tussen SP en de VVD is nu nog maar 3 zetels.

Als we de uitslag van vandaag vergelijken met die van 3 weken geleden dan valt op dat die verschillen per saldo klein zijn en dat dus in de periode tussen ruim 5 weken voor de verkiezingen en ruim 2 weken voor de verkiezingen per saldo amper wat in electorale voorkeuren is veranderd.

Zowel in 2003 als in 2006 had het eerste grote debat, circa 3 weken voor de verkiezing, een grote invloed op de rest van de campagne en de uitslag. (In 2003 was dat het RTL-debat waarin Bos een sterke indruk maakte en in 2006 het NOS-debat waarin Balkenende Bos van draaien beschuldigde). Het debat van RTL van vanavond kan die rol bij deze verkiezingen gaan spelen. Een aantal uitslagen van extra onderzoeken van vandaag geven daarbij interessante aanwijzingen.

### Peiling van politieke voorkeur Tweede Kamer

<i>in zetels Tweede Kamer</i>	TK2010	5-8- 2012	19-8- 2012	26-8- 2012	Versch. vorige week	Versch. 3 weken geleden	Versch. 2e Kamer
VVD	31	32	32	32			1
PvdA	30	17	16	18	2	1	-12
PVV	24	18	18	18			-6
CDA	21	14	14	14			-7
SP	15	34	36	35	-1	1	20
D66	10	15	15	14	-1	-1	4
Groen Links	10	5	4	5	1		-5
ChristenUnie	5	7	7	7			2
SGP	2	3	3	2	-1	-1	
Partij voor de Dieren	2	3	2	2		-1	
50PLUS		1	2	2		1	2
PiratenPartij		1	1	1			1
Overige partijen	0	0	0	0			
<b>Totaal</b>	<b>150</b>	<b>150</b>	<b>150</b>	<b>150</b>			
<b>VVD+CDA+D66+GrLinks+Chr.Unie</b>	<b>77</b>	<b>73</b>	<b>72</b>	<b>72</b>		<b>-1</b>	<b>-5</b>
<b>Paars Plus</b>	<b>81</b>	<b>69</b>	<b>67</b>	<b>69</b>	<b>2</b>		<b>-12</b>
<b>SP+PvdA+GrLinks+D66</b>	<b>65</b>	<b>71</b>	<b>71</b>	<b>72</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>7</b>
<b>VVD+PvdA+CDA</b>	<b>82</b>	<b>63</b>	<b>62</b>	<b>64</b>	<b>2</b>	<b>1</b>	<b>-18</b>
<b>VVD+PvdA+CDA+D66</b>	<b>92</b>	<b>78</b>	<b>77</b>	<b>78</b>	<b>1</b>		<b>-14</b>
<b>VVD+SP</b>	<b>46</b>	<b>66</b>	<b>68</b>	<b>67</b>	<b>-1</b>	<b>1</b>	<b>21</b>
<b>VVD+PVV+CDA</b>	<b>76</b>	<b>64</b>	<b>64</b>	<b>64</b>			<b>-12</b>

De meerderheid van de kiezers, en zeker die van SP, VVD en Wilders vonden het niet onverstandig van Roemer, Rutte en Wilders om zich pas laat vol in de campagne te storten. 29% van de kiezers verwacht dat de campagne nog een grote invloed op de uitslag zal hebben.

### Vindt u het een foute beslissing van Rutte, Roemer en Wilders om te wachten voordat ze met hun campagne begonnen?

<i>verticaal gepercenteed naar</i>	Allen	Huidig stemgedrag						
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLnks
Ja, ze hadden al vol met de campagne mee moeten doen	37%	24%	10%	53%	49%	72%	34%	53%
Nee, als ze dit weekend beginnen is het nog op tijd	47%	61%	75%	26%	31%	21%	54%	13%
Weet niet/geen antwoord	17%	16%	15%	21%	21%	8%	13%	35%
<b>Totaal</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

### Hoeveel invloed denkt u dat de campagne nog op de uiteindelijke uitslag zal hebben

<i>verticaal gepercenteed naar</i>	Allen	Huidig stemgedrag						
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLnks
Grote invloed	29%	18%	36%	24%	28%	40%	26%	45%
Groot, noch klein	30%	34%	30%	25%	30%	29%	31%	25%
Kleine invloed	36%	43%	32%	44%	39%	26%	36%	26%
Weet niet/geen antwoord	6%	5%	3%	7%	3%	5%	7%	3%
<b>Totaal</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Juist omdat Roemer, Rutte en Wilders niet meededen aan het NOS-debat van woensdagavond is het interessant om vast te stellen wie de kijkers de winnaar vonden van het debat en hoe de uitslag is naar de partij die men van plan is te kiezen. Dan blijkt dat Samsom het ruim heeft gewonnen. En hij ook bij kiezers van Groen Links en D66 het beter deed dan de "eigen" lijsttrekker.

#### Wie vond u afgelopen woensdag de winnaar van het NOS-debat?

verticaal geperceenteerd naar	Allen	Huidig stemgedrag						
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLnsks
Diederik Samsom	32%	12%	7%	3%	37%	79%	52%	45%
Alexander Pechtold	11%	4%	20%	9%	30%	5%	6%	14%
Arie Slob	7%	3%	6%	0%	5%	2%	2%	0%
Sybrand Buma	7%	1%	7%	52%	1%	0%	3%	0%
Kees van der Staay	4%	7%	10%	3%	1%	0%	0%	0%
Jolande Sap	3%	0%	1%	0%	6%	1%	5%	19%
Marianne Thieme	1%	5%	0%	0%	0%	0%	3%	0%
Hero Brinkman	1%	2%	2%	0%	0%	0%	0%	0%
Niemand	34%	66%	47%	34%	20%	14%	29%	22%
<b>Totaal</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Woensdag kwam de VVD in De Telegraaf met belastingplannen voor werkenden. Na 2013 zouden zij belastingkortingen krijgen, die in 2015 tot 1000 euro per jaar kunnen oplopen. Wat voor effect heeft dit aspect van de campagne op de kiezers en de positie van de VVD?

#### Ik ben blij met de voorstellen van de VVD, zoals ze woensdag zijn bekendgemaakt.

verticaal geperceenteerd naar	Allen	Huidig stemgedrag						
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLnsks
Eens	29%	41%	69%	32%	13%	11%	12%	12%
Oneens	60%	48%	24%	67%	77%	84%	71%	79%
Weet niet	12%	11%	8%	1%	10%	5%	17%	10%
<b>Totaal</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

#### In deze tijd van bezuinigingen is dit een onverantwoord voorstel.

verticaal geperceenteerd naar	Allen	Huidig stemgedrag						
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLnsks
Eens	63%	54%	19%	74%	73%	83%	76%	91%
Oneens	30%	37%	75%	16%	19%	11%	21%	6%
Weet niet	7%	9%	6%	10%	8%	6%	3%	4%
<b>Totaal</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

#### Electoral reactie op de voorstellen

verticaal geperceenteerd naar	Allen	Huidig stemgedrag						
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLnsks
Vegroten de kans op stemmen op de VVD	11%	12%	39%	0%	2%	2%	1%	0%
Verkleint de kans dat ik VVD stem	44%	44%	1%	39%	49%	65%	68%	55%

Deze resultaten laten zien dat de kiezers anders reageren op dit soort voorstellen van een partij dan als de economische en financiële omstandigheden veel gunstiger zouden zijn geweest. Met uitzondering van de kiezers van de VVD zegt bij de andere partijen een (grote) meerderheid dat men het een onverantwoord voorstel vindt in deze tijd van bezuinigingen. Zelfs 19% van de huidige VVD-kiezers vindt dat.

De start van de campagne van de VVD gisteren in Rotterdam, die nog niet meegenomen is in dit onderzoek, lijkt gericht te zijn op een soort klassieke tegenstelling tussen "socialisten" en "liberalen". De grote vraag is echter of dit door die bijzondere omstandigheden wel dezelfde werking heeft als in het verleden.

Dat wordt mede geïllustreerd door de grote tweedeling tussen kiezers met een hoge en kiezers met een lage opleiding. Dat kan goed aangetoond worden door de tabel met het verschil in stemvoorkeur tussen kiezers met Universitair onderwijs en kiezers die maximaal Mavo hebben gehad. Dan is goed te zien hoe groot de verschuivingen zijn geweest in de groep "Mavo en lager". En hoe groot het verschil is in electorale voorkeuren tussen de beide groepen. Op de volgende pagina zien we die tabel.

In 2010 stond de PVV bij die groep met 28% ruim bovenaan en volgde de PvdA op 19%. VVD, SP en CDA scoorden toen tussen de 11% en 15%. Inmiddels zien we dat de SP meer dan een derde van de stemmen krijgt. Dan volgt de PVV op 23%. De VVD is dan nog de enige partij met een score boven de 10% en de rest is eronder.

Zowel het verschil in scores tussen de twee groepen nu, als het verschil in de mate van verschuivingen tussen 2010 en nu, laten zien dat deze twee groepen kiezers qua opvattingen sterk van elkaar verschillen. Het lijken inmiddels wel twee parallelle werelden.

#### Peiling van politieke voorkeur Tweede Kamer in percentages naar opleidingsniveau

<i>In percentage kiezers dat een stem uitbrengt</i>	Universitair/HBO		Mavo en lager	
	TK2010	Nu	TK2010	Nu
<b>VVD</b>	26%	27%	15%	14%
<b>SP</b>	6%	13%	13%	34%
<b>PvdA</b>	19%	14%	19%	9%
<b>PVV</b>	6%	4%	28%	23%
<b>CDA</b>	18%	12%	11%	6%
<b>D66</b>	11%	17%	3%	3%
<b>Groen Links</b>	8%	5%	4%	2%
<b>Overige partijen</b>	6%	8%	7%	9%
<b>Totaal</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Onze volgende peiling zal op 3 september om 19.30 uur bekend worden gemaakt in de uitzending van De Wereld Draait Door.